

גיליון הורים פרשת תְּרוּמָה

בפרשה מספר נושאים מרכזיים :

הציווי על בניית המשכן , הארון , הכפורת והכרובים , השולחן , המנורה , יריעות המשכן , מבנה המשכן , פרוכת מבדילה , מסך לכניסה , הסדר הפנימי במשכן , המזבח החיצון , חצר המשכן

סיפור א' לשולחן שבת

מיהו "חכם לב"?

"וכל חכם לב בכם יבואו ויעשו את כל אשר ציווה ה'..." שואל הרב לייב חסמן זצ"ל:

מהו חכם לב?! הרי כמה שידוע לנו החכמה נמצאת במוח, ומדוע משייכת התורה את החכמה ללב?!

ומתרג' "חכם מוח" זהו אחד שקנה חכמה - ניתן לומר עליו שהוא חכם אך אין קשר בין חכמתו למעשיו. דוגמת חמור נושא ספרים... לעומתו "חכם לב" החכמה מונחת אצלו לא רק בראש אלא גם בלב. היא באה לידי ביטוי במעשים שלו - חכמתו ניכרת. מסופר על הרב ירוחם ממיר זצ"ל שפעם עלה לרכבת ותוך כדי הכניסה לקרון עם כל הדוחק והצפיפות, הבחין שנשמטה הכפפה מידו. במבט חטוף רגע לפני שהדלתות נסגרו הוא הספיק לראות אותה על הרציף כשהיא נתונה למרמס העוברים ושבים. הדלתות נסגרו ובהחלטה של השנייה האחרונה הוא זרק את הכפפה שנותרה לו החוצה - אל הרציף.

הדלתות נסגרו והרכבת החלה בנסיעתה כשבבת חיוך על פניו של הרב.

אחד התלמידים שצפה במתרחש, אזר אומץ, ניגש אל הרב ושאלו: "מדוע הרב זרק את הכפפה השנייה לא די שאחת הלכה לאיבוד"?

השיב הרב: אני כבר לא יוכל להשתמש באחת, לפחות זה שימצא את שתיהן - יהנה מהן...

כל אחד יכול היה להגיע למסקנה כזו אבל שעתיים לאחר מכן...

ההחלטה הזו של הרגע האחרון, מעידה שהחכמה לחשוב מה יצא לשני מזה... היא חלק ממנו.

סיפור ב' לשולחן שבת

"מאת כל איש אשר ידבנו ליבו..."

"לתת מכל הלב" - סיפור על נדיבות לב שממחיש את אהבת הנתינה והיכולת לשלוט ביצר בשעת משבר...

מסופר על רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל שפעם אחת התדפק על דלתו אחד מחסידיו שהיה עני מרוד, וביקש מהרבי: "רבי אנא עזור לי המצב דחוק הגעתי לפת לחם... ממש פיקוח נפש..."

מכיוון שלרב עצמו לא היה מה לתת, ניסה הוא למצוא דרך יצירתית להציל את משפחתו של החסיד.

והנה נתקלו עיניו בגביע הקידוש שהיה מונח על שולחנו. מבלי לחשוב פעמיים נתן לעני את הגביע וזה יצא שמח וטוב לב...

הרבנית שמעה את טריקת הדלת ויצאה לראות מה קרה. והנה הבחינה שחסר הגביע על השולחן.

פנתה לרב ושאלה: "היכן הגביע?!"

והרב הפטיר: "נתתי אותו הרגע לעני..."

הרבנית נדהמה ואמרה לו: "אתה יודע שמשובץ עליו יהלום יקר...?!"

הרבי קפץ מהכסא וצעק: "וואי... וואי ואבוי..." תוך שהוא פותח בריצה לכיוון הדלת על מנת להשיג את העני... לאחר כמה דקות חזר הרב שכולו מתנשף, הרבנית שראתה שהוא חזר ללא הגביע, שאלה אותו: "היכן הגביע?" כשבבת צחוק על פניו "אצל העני" השיב רבי שמעלקא.

"אם כן מדוע רצת אחריו?!" שאלה הרבנית. "האם לא כדי להחזיר את הגביע היקר?!"

"בוודאי שלא" ענה רבי שמעלקא, "רצתי אחריו כדי לומר לו שידע, כי בגביע משובץ יהלום יקר ושלא ימכור אותו בזול..."

סיפור ג' לשולחן שבת

הקמצן הקדוש "כל נדיב ליבו יביאה..."

בדרשות המגיד מובא שישנם יהודים המשלבים את מידת הקמצנות עם מידת הנדיבות באופן בו כל אחת מהן אחראית על תחום אחר: מידת הקמצנות - שולטת בכל הנוגע לצרכי עצמם, ואילו מידת הנדיבות - משמשת לדברים שבקדושה.

אולם, ישנה דרך נוספת בה נכרכות שתי המידות הללו זו בזו, והיו לאחדים בידם של נותני בשר, אלו אשר כלפי חוץ מציגים הם קמצנות מופלגת, אומץ יד מוחלט, על אף שבסתר משתמשים הם במידת הנדיבות שבליבם - רק לכבודו יתברך, שלא על מנת לקבל פרס או להתכבד במת-ידם.

הסיפור הבא, עוסק ביהודי שכזה:

בבית הקברות של קראקא, עירו של המהרש"א - יכולים המבקרים להבחין כי בסמיכות לקברו של המהרש"א טמון יהודי אשר על מצבתו חקוק התואר הבלתי-מחמיא: 'יעקב הקמצן'...

"מה פשר ה'שכנות' הזו?" - שואלים אתם, ואכן השאלה במקומה... אולם בכדי להשיב עליה - מן הראוי להקדים ולספר את סיפורו של אותו 'יעקב הקמצן'...

ובכן בעיר קראקא, בתקופתו של המהרש"א - נודעה תופעה מעניינת... כאשר הייתה אחד מנשות האביונים, אשר נמצאו בעיר למכביר, מגיעה אל הדייג ומבקשת כי ימכור לה ראש זונב של דג, בטענה כי אינה יכולה להרשות לעצמה את רכישת הדג כולו - הוא היה שוקל לידידה שני דגים שמנים, ומסביר לה כי 'שמעון הגביר' החליט להעניק דגים חנים על חשבוננו - לאלו אשר אין ידם משגת לרכשם...

כאשר הייתה היא מגיעה אל חנותו של הקצב, ומבקשת מעט עצמות חמין - הוא היה ממהר לארוז לה שני קילו של בשר שמן, ומשטענה כי אין בידה האמצעים לשלם תמורת המעדן היקר - הוא היה מניח דעתה כי 'זלמן העשיר' ניאות להעניק בשר חנים לכל תושב נזקק, על חשבוננו...

וכך היה חוזר על עצמו המחזה גם בחנותו של הירקן... האביונית הייתה מבקשת מעט שאריות, המוכר ממהר היה להגיש לה פירות וירקות משובחים ביד רחבה - ובנוגע לתשלום - הו... אין מה לדאוג... 'יוסף הסוחר' כבר ישלם עבור ירקותיהם של אביוני העיירה... כך נהגו עניי העיר במשך תקופה ארוכה מארוחות משביעות ומזינות חנים אין כסף, אולם עובדה אחת הציקה להם וטרדה את מנוחתם: ידוע ידוע הם, כי אף ש'שמעון הגביר', 'זלמן העשיר' ואף 'יוסף הסוחר', הינם אנשים אמידים ובעלי ממון - הרי שבפירוש לא ניתן לומר כי הם עשירי העיירה!

בעיירה היה עשיר מופלג, גביר אדיר, ממש מליונר - בשם 'יעקב', או ליתר דיוק: 'יעקב הקמצן'... ולא בכדי זכה 'יעקב' הלזה לתואר המפוקפק... ניתן לומר כי הוא זכה לו בדין ולא בחסד...

מעולם הוא לא פתח את ידו אפילו כי הוא-זה, ואיש מאביוני העיירה לא יכול היה לדלות מזיכרונו מקרה בו נהנה בשווה-פרוטה מממונו של הלזה...

"הרי אין זה הוגן! מדוע על 'יוסף' ו'זלמן' ו'שמעון' מוטל לשאת בעול החזקת עניי העיר?!" - התקוממו הכל, "מדוע לא יתרום גם יעקב את חלקו וירים את תרומתו?" - היו הם מתלוננים מפעם לפעם, אולם דומה כי לאזניו של יעקב לא הגיעו כלל כל אותם דיבורים... הוא לא שינה את הנהגתו, ונמנע באופן עקרוני מלהעניק דבר מה בעל ערך למישהו...

כאשר מכלימים היו את פניו של יעקב ברבים, כאשר גוערים היו בו על קמצנותו, כאשר הוכיחוהו וטענו כי נראה שסבור הוא שיוכל ליטול עמו את כספו אל קברו - לא היה יעקב משיב מאומה, רק פושט את ידיו לצדדים כביכול מבקש לומר: "צודקים אתם, אולם מה אעשה ואיני יכול? פשוט אינני מסוגל להיפרד מכספי ולתנו לאחר זולתי...!"

אין פלא אפוא, כי כאשר נפטר יעקב הלזה לבית עולמו - לא שררה עצבות רבה בעיירה... ידידים לא נמצאו לו מבין שכניו ומכריו, איש לא יכול היה להצביע על מעשה טוב אשר עשה כלפי אי-מי, אפילו אחד מבני העיירה לא חש כי חב הוא לו הכרת הטוב מסיבה כל שהיא, וכך כשמנין מצומצם של מלומים צועד סביב מיטתו - הובל יעקב אל מנוחתו האחרונה, ועל מצבתו נחקק בהבלטה התואר המוזכר לעיל: 'יעקב הקמצן' - למען ישמעו ויראו כל הקמצנים שכמותו...

אלא שלאחר מותו של 'יעקב הקמצן' - נראה כי נפל דבר בשגרת שלוות חייה של העיירה קראקא. כאשר הגיעה שוב האביונית אל הדייג וביקשה דג לשבת - הוא התנה את קבלת הסחורה בתשלום מלא, כאשר היא המשיכה אל חנותו של הקצב - דרש אף הוא מחיר מפורפל, המחזה חזר על עצמו אצל הירקן...

התברר, כי 'שמעון הגביר', 'זלמן העשיר' ו'יוסף הסוחר' - הפסיקו את תמיכתם בעניי העיירה, ומעתה הוטל על כל אחד מהם לדאוג לעצמו לפרנסת בני ביתו...

האביונים המודאגים החליטו לשלוח משלחת אל המהרש"א, רב העיירה, ובעקבות המידע שמסרו - זימן הרב את שלשת הגבירים בכדי לברר מדוע הפסיקו באופן פתאומי את מעשה הנדבה לא היו אחראים שנים כה רבות. התשובה אשר שמע, הייתה את המהרש"א בתדהמה מוחלטת.

שכן כך אמרו לו השלשה: "רבי, אמנם אנשים אמידים כולנו, אמנם פרנסתנו מצויה לנו ברווח כדי צרכנו ויותר, אבל בשום אופן אין באפשרותנו לפרנס את בני העיירה כולם! במשך כל השנים שחלפו - היה זה 'יעקב הקמצן' אשר העניק לנו מידי שבוע את הסכום הדרוש לשם פרנסת עניי העיירה, והוא היה אף זה אשר ביקש כי איש לא ידע על מעורבותו בדבר מצוה זו!

עתה, משנפטר יעקב - אין אנו יכולים שוב לעמוד בהוצאה הכבירה, ובעל כרחנו נאלצנו להורות לבעלי החנויות להפסיק את ההסדר המועיל!".

עוד באותו היום כינס המהרש"א את כל בני קראקא, וסיפר להם על אשר התגלה לו זה עתה. צעדו כל בני העיירה אל בית-החיים, וכשדמעות רותחות תלויות בעיניהם - ביקשו מר' יעקב מחילה על שחשדוהו לשווא וכפרו בטובתו.

עוד באותו היום התכנסו שבעת טובי העיר והחליטו פה אחד כי יש לשנות את הכיתוב המשפיל החקוק על מצבתו של ר' יעקב, אולם המהרש"א לא הניח להם לעשות זאת.

"לא ולא! קמצן היה יעקב, קמצן בכל הנוגע לכבודו שלו... עבור עצמו - הוא לא ביקש מאומה: לא תהילה ולא כבוד, לא פרסום ולא יוקרה... את כל מעשיו עשה הקמצן הזה אך ורק לשם שמים, אך ורק לכבוד בוראו יתברך, כאשר הוא אוהז בידו את מידת ה'קמצנות' עם מידת ה'נדיבות' - ובשתייהן יחדיו מחולל את מופת הנהגת-חייו.

"קמצן היה יעקב, ותואר זה אות-כבוד הוא לו! אין למחוק את תוארו ממצבתו, אולם זאת אבקש: לעת פטירתו - קברוני נא בסמוך לקברו של 'יעקב הקמצן', והלוואי ואזכה להיות במחיצתו אף בעולם שכולו טוב!" - סיים המהרש"א, וכדבריו נעשה כמובן.

זהו אפוא סיפור, אודות יהודי אשר חיבר בהנהגתו כאמור 'נדיבות' - עם 'קמצנות', את הנהגת 'המרבח' - עם הנהגת 'הממעט', וכל אשר עשה לא עשה אלא לשם שמים... (מעובד מאתר dvar-tora.com)

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות :

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, א"ט)

לאחר מתן תורה מצווה הקב"ה על בני ישראל לבנות מקדש. הקב"ה מצווה את בני ישראל להביא תרומות להקמת המשכן. התרומות כוללות שלושה עשר מיני חומרים .

- ה' נתן לעם ישראל את התורה, המדרש קורא לתורה "תרומה" אם כן איך הדבר מסתדר שהרי ה' נתן לנו אותה ולא אנו לוקחים לה? "תרומה"? (מדרש רבה פרשה לג,אות ו) דָּבָר אַחַר, וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה, הָדָא הוּא דְקָתִיב (משלי ד, ב): כִּי לֶקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם, אָמַר רַבִּי בְרַבְרִי הִכְהֵן בְּרַבִּי, בְּנֵהֵג שְׁבַע עוֹלָם אֲדָם מוֹכֵר חֶפֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ הוּא עֹצֵב עֵלְיוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְשָׂמָה, הָיוּ לֶקַח טוֹב. בְּנֵהֵג שְׁבַע עוֹלָם אֲדָם לֹקֵחַ חֶפֶץ מִצֵּד לְשִׁמְרָה, אֲבָל הַתּוֹרָה מְשֻׁמְרֵת בְּעֵלְיָהּ, שְׂנֵאֲמַר (משלי ו, כב): בְּהִתְהַלֵּךְ תִּנְחָה אֶתְּךָ. בְּנֵהֵג שְׁבַע עוֹלָם אֲדָם לֹקֵחַ חֶפֶץ מִן הַשּׁוּק שָׂמָא יְכוּל לְקַנּוֹת בְּעֵלְיוֹ, אֲבָל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְאֹמַר לָהֶם כְּבִיכּוּל לִי אֶתֶם לֹקֵחִים, הָיוּ וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה.
- הקב"ה מצווה את בני ישראל לקחת תרומה לבניית המשכן. במה תלויה גודל התרומה? (כה,ב) נדיבות הלב של התורם: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו"
- מה פירוש המילה "ידבנו"? (רש"י כה,ב) לשון (ד) נדבה, והוא לשון רצון טוב
- מהם סוגי החומרים לתרומת המשכן? (חמש עשרה סוגים) (כה, ג-ז)
  - שימש לציפוי של כל כלי המשכן) זהב
  - (היחיד שנתרם בדיוק מחצית השקל) כסף
  - נחושת
  - (צמר צבוע בדם חילזון) תכלת
  - ארגמן
  - תולעת שני
  - שש
  - צמר עיזים
  - (עורות אילים מאודמים) (צבועים)
  - (מין חיה שהייתה לשעתה עם הרבה גווונים) (עורות תחשים
  - עצי שיטים
  - (להעלות נר תמיד) (שמן למאור
  - (להשביח את השמן שאיתו משחו את כלי המשכן) (בשמים
  - (שימשו לאפוד) (אבני שהם
  - (שימשו לחושן) (אבני מילואים

(במדרש כתוב שהיו י"ג סוגים ובספירה אתה מוצא ט"ו. הרא"ם - תכלת וארגמן ותולעת שני - הכל מין אחד.

5. מה בא הפס' למעט באמרו "וזאת התרומה"(ספורנו כהג) צוה שלא יקבלו כל שוה כסף כגון פירות ומרגליות ואבנים טובות שאינן מאבני האפוד והחשו, אבל יקבלו תרומה שגופה נכנסת במלאכת המשכן, והם י"ג דברים האמורים בענין:
6. למה כתוב "וזאת התרומה" וצריך להדגיש "וזאת"(אור החיים כהג) טעם אומרו וזאת וגו', אולי שיכוין לומר שלא יביאו ישראל נדבה ממין א' או מג' אלא צריכין להביא מכל המינים ואינם יוצאים ידי חובת תרומת המשכן אלא בהבאתם מכל המינים, והוא אומרו וזאת לומר מלבד חיוב ההבאה עוד אני מצוה שתהיה התרומה ממינים אלו כולם, והטעם כי אין הכנת המשכן מושלמת בחסרון אחד מהמינים, ואין הכוונה כי כל איש ואיש מישראל יביא מכלן אלא שבכללות תרומת כל ישראל יהיו כל המינים. או יצוה לומר שיקבלו מהמביאים כל הי"ג מינים ולא יזלזל במביא פשתן ועורות וכו':
7. כתוב בפס' "וארגמן" למה דומה צבע הארגמן ובאיזה "בגד" הוא מצוי?(אבן עזרא כהד) כדמות אדום. ובדברי הימים ארגון ובלשון ערבי ארגוןאן וזה הצבע לא יהיה כי אם בצמר או במשי:
8. מהו "שש" המוזכר בפס'?(רש"י כהד) הוא פשתן (יבמות ד:):
9. כתוב בפס' "ושש ועיזים" האם הכוונה לעיזים ממש?(רש"י כהד) נוצה של (ט) עזים, לכך תרגם אונקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמן, שתרגום של עזים עזיאי:
10. הבא את שני הדעות בחז"ל לגבי החיה הנקראת "תחשים".(מדרש תנחומא פרשת תרומה,אות ו) וזאת התרומה וגו'. וערת אילם מאדמים וערת תחשים. רבי יהודה ורבי נחמיה. רבי יהודה אומר: חיה שהורה גדולה היתה בפךר וקרן אחת היה לה במצחה, ובעורה ששה גונים, ונטלו אותה ועשו ממנה יריעות. ורבי נחמיה אומר: מעשה נסים היתה, ולשעה שנגברת, בה בשנה נגנזה. וערת תחשים, למה? דכתיב: ארץ היריעה האחת שלשים באמה. מי מביא לך יריעה של שלשים אמה. אלא מעשה נס, לשעה שנגברת נגנזה.
11. בני ישראל כידוע היו במדבר אם כן מניין היה להם "עצי שיטים"(רש"י כהה) ומאין היו להם (ל) במדבר, פירש רבי תנחומא(תרומה ט.), יעקב אבינו צפה ברוח הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים:
12. כתוב בפס' "ועורות אילם מאדמים" האם תמיד העורות האלה היו "אדומים"(רש"י כהה) צבועות היו אדום לאחר (י)עבודן:
13. בני ישראל כידוע היו במדבר אם כן מניין היה להם "עצי שיטים"(רש"י כהה) ומאין היו להם (ל) במדבר, פירש רבי תנחומא(תרומה ט.), יעקב אבינו צפה ברוח הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים:
14. כתוב בפס' "ולקטורת הסמים" מתי היו מקריבין קטורת, ומאיזה לשון באה המילה "קטורת"(רש"י כהה) שהיו מקטירין בכל ערב ובקר, כמו שמפורש בואתה תצוה. (ס) ולשון קטרת, העלאת קיטור ותמרות עשן
15. למה הקב"ה מצוה לבנות מקדש(במדבר היה משכן ובארץ ישראל בית מקדש)(כח, כהח) לשכון בתוך בני ישראל
16. למה נקרא המקדש "מקדש"? (לכאורה היה מספיק לקראו "משכן").(אבן עזרא כהח) נקרא מקדש בעבור היותו משכן השם הקדוש:
17. למה נקרא המשכן "משכן העדות"? (מדרש תנחומא פרשת תרומה,אות ח) ואתה מוציא, שבימים הכפורים נתכפר להם, ובו ביזם אמר לו הקדוש ברוך הוא, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כדי שידעו כל האמות שנתכפר להם על מעשה העגל. ולכך נקרא משכן העדות (שמות לה, כט), שהוא עדות לכל באי העולם, שהקדוש ברוך הוא שוכן במקדשכם. אמר הקדוש ברוך הוא: יבא זהב שבמשתכן וכפר על זהב שנעשה בו את העגל, שכתוב בו: ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו' (שמות לב, ג). ולכך מתכפרין בזהב, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב. אמר הקדוש ברוך הוא: כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך (ירמיה ל, יז).
18. למה כתוב בפס' "מקדש" ואחר כך קורא אותו בשם "משכן"(אור החיים כהח) צריך לדעת למה קראו מקדש ותיכף חזר בו וקראו משכן דכתיב את תבנית המשכן. ונראה כי אומרו ועשו לי מקדש היא מצות עשה כוללת כל הזמנים בין במדבר בין בכניסתן לארץ בכל זמן שיהיו ישראל שם לדורות, וצריכין היו ישראל לעשות כן אפילו בגלות אלא שמצינו שאסר ה' כל המקומות מעת שנבנה בית המקדש כאומרו (דברים י"ב ט') כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, ולזה לא אמר ועשו משכן שיהיה נשמע שעל אותו זמן לבד נאמרה מצוה זו. ואחר שצוה דרך כלל אמר פרט הנעשה במדבר שאינו מקום לבנות בו בנין אבנים שיעשה משכן כסדר האמור. ותמצא שכתב רמב"ם בפ"א מהלכות בית הבחירה מצות עשה לעשות בית לה' דכתיב ועשו לי מקדש עד כאן, וטעמו הוא משינוי הלשון כמו שכתבנו. עוד ירצה באומרו ועשו לי מקדש כי מעת שעושים אותו לשמו יתברך כאומרו לי הגם שעדיין לא שרתה בו שכינה הרי הוא מקדש ודין קודש יש לו:
19. למה נאמר "ושכנתי בתוכם" ולא "ושכנתי בתוכו"(אור החיים כהח) ולא אמר בתוכו לומר שהמקום אשר יקדישו לשכנו יהיה בתוך בני ישראל שיקיפו המשכן בד' דגלים. ואולי כי דברים אלו הם תשובה למה שחשקו ישראל (במד"ד פ"ב) בראותם בהר סיני שהיה ברוך הוא מוקף בדגלי המלאכים והוא אות בתוכם וחשקו אהב להיות כן בתוכם, ולזה באה התשובה מבוזן לבות ואמר ועשו לי מקדש ושכנתי כמו כן בתוכם: כיצד ידע משה לבנות את המשכן?(כהט) הקב"ה הראה לו בהר סיני
20. כתוב בפס' "וכן תעשו" מה בא ה' בא ליצוות אותנו באמרו "וכן תעשו"(רש"י כהט) לדורות (סנהדרין טז: שבועות יד:), אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם.
22. כתוב 2 פעמים בתנ"ך "וכן תעשו" כאן ובגדעון מה הדבר בא ללמדנו?(בעל הטורים כהט) ב' הכא ואידך וכן תעשו דגדעון שזכות אלו הכלים עמד לגדעון וכן כל מעשה דגדעון היה כנגד עבודת המשכן וכליו. נתן הלפידים בכדים להזכיר זכות אלו הכלים. ובראש האשמורה התיכונה להזכיר זכות עבודת המקדש שאז היו תורמין את המזבח והיא העבודה הראשונה שהיו עושים בהם ביום:

הארון, הכפורת והכרובים (כה, י"ב)

בקודש הקודשים, במקום המקודש ביותר במשכן, עתיד לעמוד ארון ובו לוחות הברית. הארון היה בנוי בצורה מיוחדת

1. הקב"ה מצווה על בניית ארון הברית שבו יהיו לוחות הברית. השלימו את מידות הארון : _____ אורכו _____ רחבו _____ קומתו(כהי) אורכו, רחבו , קומתו
2. כתוב "ועשו ארון" בלשון רבים ואחר "וציפת אותו" בלשון יחיד, מה הדבר מלמד?(רמב"ן כהי) יחזור אל בני ישראל הנזכרים למעלה, ואחרי כן וציפת אותו (פסוק יא), ויצקת לו (פסוק יב), וכולן בלשון יחיד, כי משה כנגד כל ישראל (מכילתא יתרו א). ויתכן שירמוז שידיו כל ישראל

1. משתתפין בעשיית הארון בעבור שהוא קדוש משכני עליו, ושיזכו כולם לתורה. וכן אמרו במדרש רבה (שמות לד ב) מפני מה בכל הכלים כתוב ועשית, ובארון כתיב ועשו ארון, א"ר יהודה בר' שלום אמר הקב"ה יבאו הכל ויתעסקו בארון שיזכו לתורה. והעסק, שיתנדב כל אחד כלי זהב אחד לארון, או יעזור לבצלאל עזר מעט, או שיכוונו לדבר:
  2. מה פירוש המילה "ויצקת" (רש"י כה,יב) לשון התכה כתרוממו
  3. כתוב בפס' "ושתי טבעות על צלעו האחת", מה פירוש המילה "צלע" (רש"י כה,יב) צדו
  4. ארון הברית היה עשוי משלוש ארונות חיצוני מזהב אמצעי מעצי שיטים והפנימי מזהב כפי שכתוב: "מבית(מבפנים) ומחוץ תצפנו". . בצידו הארון היו טבעות זהב ואילהן הוכנסו בדים (עצים ארוכים). מה תפקידם? (כה,יג) לשאת את ארון הברית
  5. כתוב בפס' "ונתת אל הארץ את העדת", מהי "העדת" (רש"י כה,טו) התורה, שהיא לעדות ביני וביניכם שצויתי (ת) אתכם מצות הכתובות בה
  6. מהי הכפורת? (רש"י כה,יז) כסוי על הארון, שהיה פתוח מלמעלה, ומניחו עליו כמין דף
  7. הבא כמה פירושים ללשון "כפורת". (אבן עזרא כה,יז) כדמות מכסה. ואמר יפת כי כמזהו לכפר עליו. כמו כסוי חטא. ולפי דעתי שמלת לכפר עליו מגזרת כופר. והנה זה מפורש ונתנו איש כופר נפשו. ושם כתוב לכפר על נפשתיכם ועובי הכפורת לא נזכר:
  8. מה היה משני קצוותיו של כסוי ארון הברית? (כה,יח) כרובים
  9. כתוב בפס' "ועשה כרוב אחד" מאיפה עושים את הכרובים? (רש"י כה,יט) מן הכפורת עצמה תעשה את הכרובים, זהו פירושו של מקשה תעשה אותם, שלא תעשה בפני עצמם ותחברם לכפרת:
  10. כיצד עמדו הכרובים על הכפורת? (כה,כ) פורשי כנפים למעלה ופניהם איש אל אחיו
  11. כתוב בפס' שצריך לעשות את הכרובים "פורשי כנפים" מה הצווי בזה הפס' (רש"י כה,כ) שלא תעשה כנפיהם שוכבים, אלא (ד) פרושים וגבוהים למעלה אצל ראשיהם, שהיא י' טפחים (ה) בחלל שבין הכנפים לכפורת, כדאייתא בסוכה (ה:):
  12. כתוב בפס' "ואל הארץ תתן את העדות" למה נכפל שהי כבר כתוב למעלה (פס' טו) "ונתת אל הארץ את העדת" (רש"י כה,כא) שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפורת עליו,
  13. מהיכן היה הקב"ה מדבר אל משה כשהיה במשכן? (כה,כב) מעל הכפורת מבין שני הכרובים

השולחן (כה, כג-ל)

בתוך המשכן יעמוד שולחן "לחם הפנים" (שנים עשר לחמים הנקראים פנים על-שם שמראם שווה משני צידיהם).

1. ממה היה עשוי השולחן? במה היה מצופה? (כה,כג) עצי שיטים, מצופה זהב
2. מה היה מסביב לשולחן? (כה,כד) זר זהב
3. מה זר הזהב מסמך? (רש"י כה,כד) סימן לכתר מלכות, שהשולחן שם עושר וגדולה, כמו שאומרים שולחן מלכים:
4. מסביב לשולחן היו טבעות זהב. מה הוכנס בהם ומדוע? (כה,כ"ח) כדי עצי שיטים מצופים זהב לשאת את הארון
5. מתי ה' "משרה" ברכה בדבר? (רמב"ן כה,כד) סימן לכתר מלכות, שהשולחן שם עושר וגדולה הוא, כמו שאומרים שולחן מלכים, לשון רש"י. וכן הדבר, שזה סוד השולחן, כי ברכת השם מעת היות העולם לא נברא יש מאין, אבל עולם כמנהגו נוהג, דכתיב (בראשית א לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. אבל כאשר יהיה שם שרש דבר תחול עליו הברכה ותוסיף בו, כאשר אמר אלישע הגידי לי מה יש לך בבית (מ"ב ד ב), וחלה הברכה על אסוך שמן ומלאה כל הכלים, ובאליהו כד הקמח לא כלתה וצפחת השמן לא חסר (מ"א יז טז). וכן השולחן בלחם הפנים, בו תחול הברכה, וממנו יבא השובע לכל ישראל. ולכך אמרו כל כהן שמגיעו כפול אוכל ושבע (יומא לט:):
6. כתוב בפס' "ועשית ארבע הפאות", מהם ארבע הפאות? (אבן עזרא כה,כו) : מזרח ומערב וצפון ודרום
7. איזה כלים נוספים היו עם השולחן? השלימו: _____ (תבניות של צורת לחם הפנים)
8. מהם "כפותיו"? (רש"י כה,כט) הן בויכין שנותנין בהם לבונה, ושתיים היו לשני קומצי לבונה שנותנין על שתי המערכות, שנאמר ונתת על המערכת לבונה זכה (ויקרא כד, ז):
9. מהם "קשותיו" ומה מטרתם? (רש"י כה,כט) הן כמין חצאי קנים חלולים הנסדקין לארכן, דוגמתן עשה של זהב, ומסדר ג' על ראש כל לחם, שישב לחם האחד על גבי אותן הקנים, ומבדילין בין לחם ללחם, כדי שתכנס הרוח ביניהם ולא יתעפשו, ובלשון ערבי כל דבר חלול קרוי קסו"א:
10. כתוב בפס' "אשר יסך בהן" מה פירוש המילה יסך בפס' (רש"י כה,כט) אשר יכוסה בהן, ועל קשותיו הוא אומר אשר יוסך, שהיו עליו כמין סכך (ל) וכסוי, וכן במקום אחר הוא אומר ואת קשות הנסך (במדבר ד, ז). וזה וזה, יוסך והנסך, לשון סכך וכסוי הם:

המנורה (כה, לא-מ)

בהיכל תעמוד גם מנורת זהב גדולה שנבתנתה בצורה מיוחדת שמשה רבינו התקשה בה והקב"ה הראה לו בסיני.

1. מאיזה חלקים הייתה מורכבת מנורת הזהב? (כה,לא) ירכה, קנה, גביעיה, כפתוריה ופריחיה
2. על מנורת הזהב כתוב "תיעשה המנורה" מה פירוש "רש"י (כה,לא) מאליה(תנחומא בהעלותך ג), לפי שהיה משה (מ) מתקשה בה (מנחות כט), אמר לו הקב"ה, השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה (תנחומא שם):
3. מהם "גביעיה" ומה מטרתם? (רש"י כה,לא) הן כמין כוסות שעושים מזכוכית, ארוכים וקצרים, וקורין להם מדירנ"ס, ואלו עשויין מזהב, ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם הכתוב, ולא היו בה אלא לנוי:

4. מהם "פריחה" (רש"י כה, לא) ציורין עשוין בה כמין פרחין?
5. הקנה המוזכר הוא הנר האמצעי של המנורה. כמה קני מנורה היו בסה"כ? (כה, לב) שבעה
6. מה פירוש המילה "משוקדים" (רש"י כה, לג) כתרנומו, מצויירים היו, כדרך שעושין לכלי כסף וזהב שקורין ניאל"ר?
7. כתוב בפס' "שלשה גבעים משקדים", הבא פירוש נוסף למילה "משקדים" (אבן עזרא כה, לג) אמר הגאון כי משקדים. כדמות שקדים והנכון שהוא מגזרת לשקוד על דלתותי?
8. מהם "מלקחיה" ועל שם מה נקראים כך? (רש"י כה, לח) הם הצבתים העשוין ליקח בהם הפתילה מתוך השמן, לישבן ולמושכן בפי הנרות, ועל שם שלוקחים בהם קרויים מלקחים. וצביתהא שתרגם אונקלוס, לשון צבת, טוליי"ש בלע"ז
9. מה הכוונה "טהור" (אבן עזרא כה, לח) שהוא מזוקק שאין בו פסול?

יריעות המשכן (כו, א"ד)

המשכן כוסה כולו ע"י יריעות ארוגות "מעשה חושב" מפוארות במראהן המחוברות ע"י קרסים כאוהל על המשכן

1. את הכלים שלמדנו קודם הקב"ה מצווה לשים במשכן. המשכן היה מכוסה ע"י יריעות ארוגות מחוטים שזורים זה בזה. איזה חוטים היו שזורים ומה הדמות שנרקמה על היריעות? (כו, א) חוטי שש (פשתן, תכלת, צמר), ארגמן (צמר) ותולעת שני (צמר בצבע שני)
2. מה בא הפס' להדגיש "כרובים מעשה חשב" (רש"י כו, א) כרובים היו מצויירין בהם באריגתן, ולא ברקימה שהוא מעשה (צ) מחט, אלא באריגה בשני כותלים, פרוץ אחד מכאן ופרוץ אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד (ק) זה, כמו שאורגין חגורות של משי שקורין בלע"ז פיישיש"א
3. כמה יריעות ארוגות היו במשכן? (כו, א) עשר
4. מידות כל יריעה היו 28 אמות (כ 14 מטר) על 4 אמות (כ 2 מטר). כיצד חיברו אותן אחת אל השניה? (כו, ד-ו) היו 50 לולאות בקצוות של היריעה ובאמצעות קרסי זהב חיברו אותם
5. מה נקרא "חוברת" (רש"י כו, ד) קבוצת חמשת היריעות קרויה חוברת:
6. המשכן כלל הרבה כלים אבל הפס' מדיגש "זהיה המשכן אחד" מה בא ללמדנו בכך? (ספורנו כו, ו) כי עם היות המדרגות בלתי שוות, הן אמנם מסודרות בסדר אחד לעשות רצון קונם, כאמרו וקרא זה אל זה ואמר קדוש:
7. מעל היריעות הארוגות היה סוג אחר של יריעות. מהן? (כו, ז) יריעות מצמר עיזים
8. למדנו שהיו עשר יריעות ארוגות. כמה יריעות מצמר עיזים היו? (כו, ז) אחת עשרה
9. מה היו מידותיה של כל יריעה? (כו, ח) 30 אמה * 4 אמות
10. את היריעות הארוגות חיברו באמצעות 50 קרסי זהב בין יריעה ליריעה. איזה קרסים חיברו בין יריעות העיזים? (כו, יא) נחושת
11. כאשר היו מניחים את יריעות העיזים מעל היריעות הארוגות הן היו ארוכות אמה אחת יותר בכל צד כדי לכסות את קרשי המשכן. כיצד מכונות יריעות העיזים? (כו, יא) אוהל
12. מעל יריעות צמר העיזים היה מכסה לאוהל. ממה היה עשוי? (כו, יד) עורות אילים מאודמים ועורות תחשים
13. המילה "הששית" נכתבה 2 פעמים בתורה כאן בעניין השלחן ופעם נוספת, היכן היא הפעם הנוספת ומה אנו למדים מכך? (בעל הטורים כו, ט) ב' בתורה היריעה הששית וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית בזכות השלחן שהיה במשכן נשלחה ברכה בכל העולם:

מבנה המשכן (כו, ט"ל)

1. גוף המשכן היה עשוי מקרשי עצי שיטים. מה היו מימדי כל קרש? (כו, טז) אורך עשר אמות ורוחב אמה וחצי
2. למה נאמר "ועשית את הקרשים" ולא נאמר "ועשית קרשים" (רש"י כו, טז) היה לו לומר ועשית קרשים, כמו שנאמר בכל דבר ודבר, מהו הקרשים, מאותן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת, צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, ואמר להם שעתידי הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזומנים (ג) בידכם, הוא שישד הבבלי בפיוט שלו, טס מטע מזורזים קורות בתינו ארזים, שנזדרזו להיות מוכנים בידם מקודם לכך:
3. נכתב בפסוק "שתי ידות לקרש האחד" - בתחתית כל קרש היו שני בליטות בתוך מה הם ישבו? (כו, יט) אדני כסף
4. כמה קרשים היו בכל צד? בנגבה תימנה (דרום) _____ בצפון _____ ימה (מערב) _____ בפינות החיבורים _____ (כו, יחכג) 2,6,20,20
5. כל הקרשים היו מצופים בזהב והיו להם טבעות בחלקם החיצוני. מה השחילו בתוך הטבעות כדי לחבר את כל הקרשים? (כו, כט) בריחים מצופים זהב
6. כיצד היה נקרא הקרש הדק שעבר בתוך כל קרשי המשכן והחזיקם יחד מקצה אל הקצה? (כו, כח) הבריח התיכון

הסדר הפנימי במשכן (כו, לא-לו)

1. המילה "הראית" נכתבה 2 פעמים בתורה כאן ובעוד פס' מהו הפס' השני ומה למדים מכך?(בעל הטורים כו,ל) ב' במסורה הכא ואיך אתה הראית לדעת פ' בהר הראית לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד שהרכיב שמי שמים על ההר והראך שהוא לבדו מושל בעליונים ובתחתונים: המשכן היה מחולק לשני אזורים. "הקודש" וקודש הקודשים". כיצד נקראת המחיצה ביניהם? (כו,לא) פרוכת
2. מה פירוש המילה "פרוכת"? (רש"י כו,לא) לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים פרגוד, דבר המבדיל בין המלך ובין העם:
3. באיזה צד עמדה המנורה ובאיזה צד עמד השולחן במשכן? (כו,לה) מנורה- דרום, שולחן צפון
4. הכניסה למשכן הייתה מכיוון מזרח. כיצד קראו לילון הארוג בחוטי צמר בצבעי תכלת, ארגמן, שני ובחוטי פשתן שהיה בכניסה למשכן והועמד על חמישה קרשים מצופים זהב? (כו,לו) מסך
5. מה בא הפס' להדגיש באמרו "מעשה רוקם"? (רש"י כו,לו) הצורות עשויות בו מעשה מחט, כפרצוף של עבר זה כך פרצוף של עבר זה:

המזבח החיצון (כו, א-ח)

1. מה היו מידות מזבח העולה(לקורבנות)? (כו,א) אורך 5 אמות, רוחב 5 אמות, גובהו 3 אמות
2. בארבע פינות המזבח קרניים. באיזה חומר ציפו את המזבח? (כו,ב) נחושת
3. על המזבח נאמר "וצפית אותו נחושת" מה רומז הדבר שהמזבח מצופה דווקא בנחושת?(רש"י כו,ב) לכפר על עזות מצח, שנאמר ומצחך נחושה (ישעיה מ"ח, ד):
4. איזה כלים נוספים היו למזבח? _____ (יורה, כלי רחב להסיר את הדשן-שאריות השריפה) _____ (כלי קיבול לדם) _____ (כו,ג) סירים, יעים, מזרקים, מזלגות, מחתות
5. מהם "יעיז"?(רש"י כו,ג) כתרגומו, מגרפות שנוטל בהם הדשן, והן כמין כסוי קדרה של מתכת דק, ולו בית יד, ובלע"ז וידי"ל:
6. מהם "מזלגותיו"?(רש"י כו,ג) כמין אונקליות כפופים, ומכה בהם בבשר ונתחבים בו, ומתהפכין בהן על גחלי המערכה שיהא ממנה שריפתן, ובלע"ז קרוציני"ש, ובלשון חכמים צנוריות:
7. למה משמשים ה"מחתות" ועל שם מה נקראים כך?(רש"י כו,ג) בית קבול יש להם, ליטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מזבח הפנימי לקטרת, ועל שם חתייתן קרויים מחתות, כמו לחתות אש מיקוד (ישעיה ל, יד), לשון שאיבת אש ממקומה, וכן היחתה איש אש בחיקו (משלי ו, כז):
8. כיצד נישא המזבח?(כו,ו-ז) בדים בטבעות כמו בארון

חצר המשכן (כו, ט-יט)

1. לאחר שהכרנו את רוב כלי השרת והמשכן עצמו, עוברת התורה לספר על חצר המשכן שהקיפה את המשכן עצמו והייתה סגורה בצורה שונה. ממה היו עשויים היריעות?(כו,ט) קלעים שש משזר- פשתן קלוע
2. מה היה אורך הפאות הדרומית והצפונית וכמה עמודים החזיקו את היריעה בכל פאה?(כו,ט) מאה אמה, עשרים עמודים
3. כתוב בפס' "ועמודיו עשרים" כמה המרחק בין עמוד לעמוד?(רש"י כו,י) חמש אמות בין עמוד (ש) לעמוד:
4. מה פירוש המילה "חשווקיהם"?(רש"י כו,י) חגור- אך יודע אני שחשוק לשון חגורה, שכך מצינו בפילגש בגבעה, ועמו צמד חמורים חבושים (שופטים י"ט, י), תרגומו חשוקים
5. מהם "חשווקיהם" ולמה הם משמשים?(ספורנו כו,י) עגולים סובבים העמוד באמצעו לנוי:
6. מה היה רוחב חצר המשכן במערב ובמזרח? (כו,יב-יג) חמישים אמה
7. כמה עמודים היו במערב ובמזרח?(כו,יב) עשרה
8. מה היה רוחב הפתח לחצר המשכן (בפאה המזרחית)? (כו,טז) עשרים אמה
9. באיזה חומר צופו עמודי החצר לעומת עמודי המשכן עצמו שהיו מצופים זהב?(כו,יז) כסף
10. מה היה גובה של חצר המשכן לעומת המשכן שגובהו היה 10 אמות?(כו,יח) חמש אמות
11. מה הייתה גודלה של חצר המשכן לעומת המשכן עצמו שגודלו היה שלושים אמות אורך ושתיים עשרה אמות רוחב?(כו,יח) אורך 100 אמות ורוחב 50 אמות